

ח"כ דראושה עם רענן כהן, ראש המחלקה הערבית
לא רענן כהן הוא שבחר בי לכנסת!

מעשה עדידי ערבים. איך אתה מרי ג'יש?

איך אני מרגיש? רק הבוקר התחלתי לגייס תלמידים מכת"ספר שיעורו בחיפוש אחרי הכחורה. אני לא מבדיל בין בני-אדם. יהודים או ערבים. כולנו בני-אדם. כת שנעלמה — לא

"אחיה של אשתי היה ילד כשברח ב'58' לידן. בתקופה ההיא היה נהוג שכשצעיד לא היה מרצה, הוא היה בורח ועובר את הגבול ליד 'זרעאל'

משנה יהודיה או ערביה — זה נורא. נורא למישפחה. תאמיני לי, היו אצלי הבוקר מחנכים ואני שייצבור ערביים. כולנו שותפים לראגה ומקווים שתמצא. אני מתפלל שערבי לא מעורב בזה. אבל אם חלילה וחס יהיה ערבי מעורב — הוא מטורף, מנוול, חסר-מצפון, רשע. כל הכינויים — ולא משנה אם הוא ערבי הוא יהודי. יש מטורפים בשני העמים. ואם חלילה יקרה אסון... את יודעת מה? אני לא רוצה לחשוב על זה. אנחנו הרי חיים פה ביחד. איך אמר נשיא המדינה החמישי, יצחק נבון: "נגזר עלינו לחיות יחד, או בואו נעשה את זאת גזירה טובה!"

אתה מאמין שניתן לגשר על השייבא שבין שני העמים החיים בארץ?

אני לא חושב שהמילה שינאה מתאימה. יש ניכור ויש בעיה של אפליה. אבל יש קיצוניים גם אצל היהודים, כמו אנשי החמ"ש. יצחק נבון: "תנועות קיצוניות, שהקיצוניות שלהן נובעת משינאה עצמית לא מעטה. ואני לא מתכוון למיפלגות הלגיטימיות, אלא לאותן שאינן מכירות במדינת-ישראל."

אתה מתכוון ל'בני הכפר'?

לא רוצה לקרוא בשמות. אני מתכוון לכל מי שלא מכיר בזכות הקיום של מדינת-ישראל, ולכל מי שלא מאמין בשותפות-הגורל והחיים ביחד. בניני. אחד כזה הוא קיצוני.

יש לך מישפחה גדולה?

מישפחת דראושה היא מישפחה גדולה.

ועלו תחריטים. כורסות מקטיפה ירוקה ניצבות לאורך הקירות. באמצע שולחן עגול ועליו מפת תחרה לבנה. גברת הבית, לילה, שהפכה לגיבורת-מישנה בפרשה. פותחת לנו את הדלת בחלוק אדום ארוך. לבני-הזוג דראושה שיבעה ילדים: הייתם. שפירושו בעברית גור-אריה, באסל, שפירושו אמוץ, לובנה, שפירושה ליבנה, רים, שהיא בעברית איילה. רנייה שתרגום ואברהם פשוט את הרגל, גם ברחוב הערבי רית מתת. וטארק — מתדפק על הדלתות או מחפץ דרכים חדשות ויוזמות חדשות.

כל שמות הילדים הם מודרניים. לא מסורתיים. ח"כ דראושה מספר כי בדיוק כמו בחברה הישראלית, שבה השמות משה ואברהם פשוט את הרגל, גם ברחוב הערבי מחפשים היום את השמות לילדים בסיפור ובשירה.

הטלפון בביתו של ח"כ דראושה לא חדל מלצלצל. ענת סרגוסטי, שלמדה ערבית באולפן עקיבא, מתרגמת לי מערבית שד-ראושה מספר בטלפון כי האנשים שנפגש עימם בקפריסין היו מאוד עדינים, משכני לים, אינטלגנטיים, והסכימו איתו שצריך לחיות בדו-קיום עם ישראל.

בחדר-האורחים יושבים שני מחנכים מבית-הספר המקוץ. דראושה הפך את הכפר שלהם למקום בחדשות. גברת הבית מכינה את הקפה המסורתי. מחלקת שוקולד מקופסת בונבוניירה שהבעל הביא מהדיו-טי-פרי-שוף בניקוסיה. מניחו; קערת-פירות ענקית על השולחן ומסתלקת לענייניה.

אחרי-כך לא נראה אותה עוד. עד סוף השיחה. כשעברתי במרזודור של דירה רחבת-הידיים, ראיתי אותה יושבת על כיסא נמוך וקולפת תפוחי-אדמה. בעלה מספר לי, שהוא משתן אותה בכל דבר העובר עליו. היא גם ידעה, כמוכן את סוד נסיעתו. למרות שמתוך נאמנותה לו נאלצה להגיד באמצעי-התיקשות שאינה יודעת דבר. אך המסורת הערבית חזקה יותר מכל. לילה דראושה לא יושבת איתנו ולא מתערבת בשיחה. בקושי מתרצה להצטלם. אחרי שהיא מיטיבה את פניה ומושחת את שפתיה בשפתון אדום.

אורחים באים ויוצאים. כולם מתחבקים ומתנשקים עם בעלי-הבית. כולם יוצאים עם קלמנטינה בידיהם. כמינהג המקום. מכב-דים את האורחים. והאורחים מכבדים את בעל הבית.

חברי-הכנסת דראושה מתרווח בכורסה ומספר לנו על עצמו. על מישפחתו ועל נסי-עתו הדון קישוטית. כשמסתיימת השיחה אני אומרת לו שינצל כל רגע מהקדנציה הנוכחית שלו, כי אין סיכוי שימצא את עצמו ברישימת המערך בבחירות הבאות. זה מק-

עבד-אל-והאב ולילה דראושה בפתח ביתם
אני משתף אותה בכל מה שקורח!

פיץ אותו. האיש העדין הזה יודע גם להת-רגז. כשצריך.

יש להניח, כי אחרי שקפץ מאלמוניות, לא יחזור אליה עוד.

חברי-הכנסת דראושה, אנחנו יושבים כאן בביתך, הארץ רועשת וגועשת — החיילת הדם קדמי נעדרת. בעיתונים כתוב שאולי נעשה פה

הפורה על פני מקומות רבים בארץ, ומרכזה באיכסאל.

מה פירוש השם איכסאל?

לשם הזה יש שני פירושים. הפירוש האחד הוא תרגום מארמית: איכסל פירושו בארמית חרור. צים. והשם השני של הכפר הוא כסלות-יתבור, וככל הנראה כסלות-יתבור היה מקום ישוב של שבט יששכר.

פועלים מאיכסאל ואנשי איכסאל היו לוקחים מכוונות מתל-עדישים.

זהיזם?

היום התקררו היחסים. אבל אפשר לקרוא להם תקינים.

למה?

צורת החיים השתנתה. היום האנשים לא איי-כרים, היום האנשים עובדים בחוץ. לפני 1948 נקודת המיפגש הייתה האדמה. גם אנשי איכסאל וגם אנשי תל-עדישים היו אנשי-קרקע ונפגשו בקרקע. היום היחסים הם של עובדים ומעבידים.

איזה בית היה בית-אביך?

אבא שלי היה בומן המגרט שומרי-עורות אצל הבריטים, ואחר כך שמר על יערות קק"ל. הוא היה אדם פשוט, שעבד קשה לפרנסתו. הדוד שלי היה המוכתר וראשי-המועצה במשך 17 שנים. אחי הוא היום ממלא-מקום ראשי-המועצה. ואח אחר שלי הוא מנהל בית-הספר המקיף, תפקיד שע"י שיתי בעבר.

אני עצמי בוגר סמינר למורים ביפו, ולמרת-י חינוך, מינהל ופיקוח והיסטוריה כללית באוני-ברסיטת חיפה.

בכפר היה בית-ספר עד כיתה ח'. הייתי מראשוני התלמידים שלמדו יותר משמונה שנות לימוד. אני זוכר שהיינו הולכים בכל יום השיכ-עיה שמונה חברה ברגל את העליה של ההר לנצרת ובחזרה.

אביך עודד את לימודיך?

הייתי אחד התלמידים הטובים בכיתה, ועברתי

כמה שנים קיים הכפר?

זהו כפר ותיק והיסטורי, אבל הישוב הערבי קיים כבר 400 שנים. המישפחה שלי נמצאת בכפר לפחות 300 שנים. הגענו לכאן מחצי-האי-ערב, בתקופת הנהירה הגדולה לפלסטין, לסוריה וללבנון. המישפחה שלנו, כשהגיעה לכאן, נחלקה לשתיים: חצי הלך לגור בגדה בוארי אל בודאן שברדך לשכם, שם מתגורר עד היום קרוב מישפחה שלי, עבד-אל-ראוף פארס, שהיה חבר הפרלמנט הירדני.

אתה נמצא איתו בקשר?

לא יצאתי איתו קשר. המישפחה שלי נפגשה איתו.

למה לא יצרת קשר?

לא הייתה הזדמנות.

מאז '67?

עכשיו אני מעוניין לפגוש אותו.

והחצי השני של המישפחה שלך התיישב באיכסאל...

לא. בתחילה הגיעה המישפחה לנין הסמוכה, עד שהכפר מרד בשילטון התורכי, ואז התורכים העמידו תותחים במקום הנקרא היום תל-אל-מאערה — כלומר, תל-התותחים — והפגיו את הכפר. אז הכפר התפזר: מישפחת דראושה ברחה לאיכסאל, מישפחת יוסוף לרבוריה ומישפחת פאהום ברחה לנצרת.

הכפר עשיר באדמות?

יש אדמות, אבל לא הרבה.

היו אצלכם הפקעות?

חלק מהאדמות הופקע, בעיקר הפקעות של נכסי-עדרים — אדמות של אנשים שברחו, עברו את הגבול, ומינהל מקרקעי ישראל לקח את קרקעותיהם ונתן לקיבוצים ולמושבים. גם רוב האדמות שהיו שייכות למישפחות פיארי דליות נמצרת הופקעו. אלה שארמותיהם הופ-קעו, והם נשארו בכפר, קיבלו פיצוי בשנות החמישים.

אם כן, אין באיכסאל תחושה של גזל אדמות וקיפוח.

לא באופן אישי. אבל כללית, עניין הפקעת האדמות בווער וכואב לנו. אבל אין פה לאנשים בעיה אישית, מכיוון שהקרקע המופקעת הופ-קעה בעיקר מפיאורלים.

אתה זוכר את מילחמת 1948?

הייתי אז ילד בן ארבע וחצי. מערכת היחסים של איכסאל בזמן המלחמה עם הישובים היה-רים הייתה טובה. אבל כשנצרת נפלה בידי צה"ל, ברחנו להרים וישכנו שם לחכות.

לילה אחד, אני זוכר, הלכנו כל הילדים עם ההורים ברגל, ואז בא איתן, אבא של רפול, שהיה בקשרים טובים עם אנשי איכסאל, ויזכר עם המוכתר, ואמר לו: תחזיר את האנשים, לא יאונה להם כל רע."

היו לכם קשרים טובים עם תל-עדישים?

קשרים יוצאים מהכלל. בעונת הקציר היו עובדים ביחד. אנשי תל-עדישים היו לוקחים

"כשחזרתי מקפריסין, חיכו לי בנים ממיפגח העבודה במלון. אנדיה, אבל אני אמרתי שקודם כל אני רוצה לנסוע לאשתי ולילדים"

את בחינות-הסקר. מי שעבר את המבחנים היה פטור מתשלום שכר-לימוד. זה היה המזל שלי, כי זה פטור את אבא שלי מלשלם שכר-לימוד — אחרת לא היה סיכוי שאלמד.

אבא גידל עשרה ילדים ופירנס 12 נפשות. הייתה לו הכנסה דלה, היינו ממש בעוני ובמצוקה כלכלית. אפילו הוצאות של ספרים לא יכול היה לממן לי. בחופשים הייתי עובד בפרדס. בחקל-אות ובבניין, וקונה צורכי-לימוד.

לך יש שיבעה ילדים. אתה חושב שאפשר להעניק לשיבעה מה שמעי-ניקים לשניים?

לא. אבל המישפחה שלי לא סובלת. הילדים גדלים ביחד ועוורים אחד לשני. הם מתפתחים